C/2024/878

6.2.2024

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Paraplyudtalelse »Opfordring til en blå EU-pagt««

(Initiativudtalelse)

(C/2024/878)

Ordførere: **Kinga JOÓ**
Florian MARIN
Paul RÜBIG
Medordfører: **Péter OLAJOS**

Plenarforsamlingens beslutning	25.1.2023
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 52, stk. 2
	Initiativudtalelse
Kompetence	Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer
Vedtaget i sektionen	26.9.2023
Vedtaget på plenarforsamlingen	26.10.2023
Plenarforsamling nr.	582
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	176/0/1

Udtalelsen er resultatet af ni EØSU-udtalelser fra udvalgets forskellige sektioner, der indgår i pakken om den blå pagt ([1]), da bekæmpelse af vandknaphed endnu ikke har fået den fulde politiske opmærksomhed, området fortjener.

1. **Udfordringer på vandområdet**

1.1. Vandstress, dvs. et misforhold mellem efterspørgslen efter og forsyningen af vand, er et stort og voksende problem i Europa. Selv om FN's Generalforsamling i 2010 udtrykkeligt anerkendte menneskers ret til vand og sanitet, har omkring 2,2 milliarder mennesker på verdensplan endnu ikke adgang til sikkert forvaltet drikkevand ([2]). Ifølge Det Europæiske Miljøagentur (EEA) er ca. 20 % af Europa og 30 % af europæerne i et gennemsnitligt år berørt af vandstress. Europa har brug for en hurtig omstilling til et vandintelligent samfund. Hvis der ikke snart gøres noget, vil stadig større dele af samfundet rundt om i verden blive ramt af vandfattigdom med vidtrækkende konsekvenser for den økonomiske, sociale og politiske stabilitet.

2. **Hvorfor efterlyses der en blå EU-pagt?**

2.1. Adgang til vand og sanitet af høj kvalitet til en overkommelig pris er en grundlæggende rettighed, og det er uacceptabelt, at der stadig findes mennesker i EU, der ikke har adgang til vand og sanitet.

2.2. EU har fastlagt retlige rammer og udviklet initiativer til beskyttelse af vandressourcerne. Mange af de fastsatte mål er imidlertid ikke blevet opfyldt på grund af utilstrækkelig finansiering, langsom gennemførelse og utilstrækkelig integration af

([1]) REX/570 — Vandpolitik: Mellem ørkendannelse og securitisering — tiden er inde til blåt diplomati (endnu ikke offentliggjort i EUT), EUT C 349 af 29.9.2023, s. 74, EUT C 349 af 29.9.2023, s. 60, EUT C 146 af 27.4.2023, s. 35, EUT C 146 af 27.4.2023, s. 41, EUT C 349 af 29.9.2023, s. 80, EUT C 349 af 29.9.2023, s. 50, EUT C 349 af 29.9.2023, s. 87,EUT C 349 af 29.9.2023, s. 18.

([2]) FN, Water and Sanitation | Department of Economic and Social Affairs (un.org).

miljømålene i sektorpolitikkerne. Ud af de 17 verdensmål for bæredygtig udvikling vedrører to vand. EU har kun gjort beskedne fremskridt hen imod verdensmål nr. 14 om livet i havet ([3]). Hvad angår verdensmål nr. 6 om rent vand og sanitet, er tendensen med hensyn til vandkvalitet i EU negativ med stigende koncentrationer af visse forurenende stoffer i overfladevand og grundvand.

2.3. På FN's vandkonference i 2023 blev der opfordret til at afgive banebrydende tilsagn om at føre vandhandlingsdagsordenen ud i livet ([4]). Endvidere har Det Europæiske Råd anerkendt »behovet for en større indsats på EU-plan og globalt plan på vandområdet« og understreget »betydningen af en strategisk EU-tilgang til vandsikkerhed« ([5]). Europa-Parlamentet har opfordret Kommissionen til hurtigt at udvikle retningslinjer for forvaltningen af tværnationalt fælles vandløbsopland og sikre en afbalanceret prioritering mellem forskellige former for vandanvendelse ([6]).

2.4. De eksisterende værktøjer til håndtering af udfordringer på vandområdet er fortsat fragmenterede, og vandrelaterede mål er ikke godt integreret i alle EU-politikker. I lyset af de udfordringer, der står på spil, valgte EØSU i oktober 2022 vand som sin tværgående prioritet for 2023. EØSU mener, at vandkrisen er en realitet, men at det ikke er for sent at handle. Det er nødvendigt at optrappe indsatsen. EU's nuværende politiske ramme er ikke egnet til formålet og skal ajourføres med samme beslutsomhed, hvormed EU har håndteret klimakrisen gennem den grønne pagt. EØSU efterlyser et klart lederskab blandt myndigheder med ansvar for vand på EU-plan og på nationalt og regionalt plan. Udvalget opfordrer Kommissionen til at begynde at behandle vand som en prioritet og foreslå en blå EU-pagt som en selvstændig strategisk prioritet på linje med den europæiske grønne pagt.

2.5. Den blå EU-pagt skal have fuld komplementaritet og synergi med den europæiske grønne pagt og verdensmålene for bæredygtig udvikling.

2.6. Det vil kun være muligt at håndtere og afbøde konsekvenserne af den nuværende og fremtidige vandkrise ved hjælp af en passende forvaltning af vandressourcerne. Hvad angår ferskvand, herunder grundvand, går EØSU ind for en tilgang til vandløbsopland, hvor alle relevante aktører inddrages. De allerede eksisterende grænseoverskridende samarbejdsinitiativer vedrørende vandløbsopland bør uddybes og udvikles yderligere, og finansieringen skal være på plads.

2.7. Vandforvaltningsmodellen bør baseres på hierarkisk ansvar, der er i stand til at håndtere medlemsstaternes forskellige vandinteresser i fuld synergi med EU's mål, løse vandkonflikter, sikre komplementaritet mellem situationen i byer og på landet og øge overvågningskapaciteten.

2.8. Der bør oprettes en rådgivende EU-interessentplatform, der forvaltes i fællesskab af EØSU, Kommissionen, Europa-Parlamentet og Det Europæiske Regionsudvalg, med henblik på at udveksle bedste praksis, udvikle specifikke standarder for vandkvalitet og -forbrug i landbruget og industrien og fremme partnerskaber og den cirkulære økonomi.

2.9. Oprettelsen af et europæisk vandcenter med en international dimension kan hjælpe såvel medlemsstaterne som andre nationer, både dem der befinder sig i det europæiske naboskabsområde, og dem der ligger uden for dette område. Dette center bør vise eksempler på fremragende samarbejde og fremsætte politiske anbefalinger med henblik på at fremme målene for politikken for den blå pagt. EØSU opfordrer til, at der oprettes en særlig stilling som næstformand for Kommissionen med ansvar for vandporteføljen.

2.10. Det er vigtigt at have gennemsigtige, lettilgængelige, interoperable, offentligt tilgængelige og pålidelige data indsamlet fra virksomhedsniveau hele vejen opad i produktkæden i overensstemmelse med industrielle ejendomsrettigheder. For at kunne opskalere den blå pagt er vi nødt til at kende vandinfrastrukturens tilstand og tilgængeligheden af vand- og sanitetstjenester i de enkelte medlemsstater. EØSU anbefaler, at Kommissionen tilskynder medlemsstaterne til at oprette sådanne dataindsamlingssystemer og udveksle data på niveau med vandløbsoplandsområder.

([3]) Sustainable development in the European Union — Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context — 2023-udgaven.

([4]) »Bring the Water Action Agenda to Life«, Secretary-General Urges Conference, Calling for Game-Changing Commitments on World's Most Important Resource | UN Press.

([5]) Det Europæiske Råds møde (23. marts 2023) — Konklusioner.

([6]) Konsekvenserne af tørke, brand og andre ekstreme vejrfænomener: en øget EU-indsats for at bekæmpe klimaændringer — Europa-Parlamentets beslutning af 15. september 2022.

2.11. Eurostat og OECD bør med bistand fra de nationale statistiske kontorer også indsamle aggregerede data om drikkevand og spildevand fra offentlige forsyningsselskaber på årsbasis. Eftersom der findes flere vandrelaterede data på medlemsstaternes statistiske kontorer, anbefaler EØSU, at der udvikles en fælles metode på et bredere grundlag for at gøre det muligt at indsamle mere relevante data på EU-plan. EØSU opfordrer til, at data om vandydeevne skal omfatte alle vandleverandører, der leverer mindst 10 000 m^3 om dagen eller forsyner mindst 5 000 personer.

3. **Adgang til rent vand og sanitet til en overkommelig pris**

3.1. Selv om EU har en relativt gunstig placering globalt set, findes der vandfattigdom i EU. Vandfattigdom som sådan rammer primært sårbare sociale grupper, men en meget større andel af EU's befolkning er ramt af vandstress.

3.2. EØSU opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at bekæmpe vandfattigdom og dermed også leve op til princip nr. 20 i den europæiske søjle for sociale rettigheder. Vand, sanitet og hygiejne (WASH) bør være bæredygtige, retfærdige, effektive, af høj kvalitet og til overkommelige priser for alle i EU. Der bør lægges særlig vægt på udsatte sociale grupper og marginaliserede befolkningsgrupper. I forbindelse med infrastrukturudviklingen bør der tages særligt hensyn til ressourcefattige ejendomsejere og socialt dårligt stillede kvarterer i by- og landområder med langvarige behov for renovering og tilvejebringelse af infrastruktur. EØSU foreslår at fremme en fælles tilgang til forståelse af vandfattigdom på EU-plan og udvikle en samlet definition af vandfattigdom.

3.3. EØSU opfordrer Kommissionen til at udarbejde en oversigt over foranstaltninger vedrørende adgang til vand og sanitet og prisoverkommelighed, der anvendes i de enkelte medlemsstater, navnlig for sårbare forbrugere. På grundlag af denne oversigt bør der udarbejdes fælles retningslinjer for medlemsstaterne, så det sikres, at ingen udsatte husstande får afbrudt deres vandforsyning.

3.4. Foranstaltningerne bør kombinere socialpolitiske instrumenter, boligpolitiske foranstaltninger og særlige initiativer vedrørende WASH-tjenester. Ved finansieringen af sådanne foranstaltninger bør der tages hensyn til solidaritetsprincippet, og det bør undersøges, om der ud over offentlig finansiering kan anvendes innovative finansieringsformer, f.eks. øremærkede gennemsigtige midler, der er integreret i vandregningerne. EØSU foreslår, at vandforsyning og sanitet af høj kvalitet til en overkommelig pris underlægges klare regler, der sikrer serviceforpligtelser, så ingen lades i stikken.

3.5. Da vand er et offentligt gode, opfordrer EØSU til gennemførelse af princippet om universel adgang til vand, sanitet og hygiejne for alle EU-borgere til en overkommelig pris. EØSU fremhæver, at der er bred enighed om, at de offentlige myndigheder kan garantere universel adgang til vand og kloaksystemer til en overkommelig pris og med rimelige kvalitetsstandarder. EØSU opfordrer også til, at drikkevand gøres frit tilgængeligt for alle EU-borgere i form af tilgængelige vandfontæner og -kilder på offentlige steder i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2020/2184 ([7]).

4. **Bæredygtig og modstandsdygtig vandinfrastruktur**

4.1. Der er behov for en langsigtet strategi for at øge modstandsdygtigheden over for vandknaphed under hensyntagen til de regionale klimatiske forhold og industrielle karakteristika. EØSU opfordrer til ensartet lovgivning i alle medlemsstater med henblik på at oprette en EU-mekanisme for lagring af vand i våde perioder. Dette kan opnås ved at bygge lagertanke og underjordiske grundvandsmagasiner eller ved at reducere arealbefæstelsen for at øge jordens lagringskapacitet og frem for alt ved at øge nyplantningen af skov og investere i naturbaserede løsninger såsom »svampebyer«.

4.2. Alle medlemsstater bør føre register over indvundet overfladevand og grundvand samt over oplagring af overfladevand. EØSU glæder sig over Kommissionens beslutning i forbindelse med omarbejdningen af drikkevandsdirektivet ([8]) om at minimere tabet af vand fra vandledninger. EØSU opfordrer til en grundig og øjeblikkelig evaluering af de

([7]) Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2020/2184 af 16. december 2020 om kvaliteten af drikkevand (EUT L 435 af 23.12.2020, s. 1).
([8]) EUT L 435 af 23.12.2020, s. 1.

underjordiske kloaksystemer i alle medlemsstater og til kortlægning af vandressourcer og -investeringer i de enkelte medlemsstater med henblik på at indhente ajourførte oplysninger om den eksisterende vandinfrastrukturs tilstand og få et overblik over presserende investeringsbehov. Infrastrukturlækageindekset bør omfatte obligatoriske gradvist reducerede mål på medlemsstatsplan.

4.3. Vandtab som følge af lækager i nettene samt vandspild inden for landbrug, industri og turisme bør reduceres betydeligt. EØSU understreger, at der er behov for at håndtere problemet med ikkeindtægtsgivende vand ved at prioritere igangværende vedligeholdelsesinitiativer og dermed reducere omfanget af vandlækager betydeligt og forbedre forskningen i avancerede teknologier til detektion af lækager.

4.4. I bestræbelserne på at opnå klimaneutrale industrier bør der også tages hensyn til industriel udledning til vand, de negative konsekvenser for menneskers sundhed og de deraf følgende sociale omkostninger for samfundet. EØSU opfordrer til, at der udvikles særlige standarder for vandkvalitet og -forbrug i forskellige økonomiske sektorer. Dette kan ske ved at oprette den nævnte rådgivende EU-interessentplatform. Vandforvaltning, både privat og offentlig, bør sikre befolkningen universel adgang til vand og dermed sætte menneskets behov i første række og beskytte en konkurrencedygtig adgang til vand for den offentlige sektor, landbruget og industrien. EØSU fremhæver, at den grønne omstilling ikke bør lægge pres på vandressourcerne, og opfordrer til skræddersyede løsninger i denne forbindelse.

4.5. EØSU foreslår, at indvindingsrettigheder, tilladelser, licenser, kontraktindgåelsesrettigheder og direkte ejerskab overvåges nøje og reguleres bedre for at undgå, at de udnyttes til kommercielle formål. Desuden bør der fastlægges restriktive regler, der beskytter EU's vandressourcer mod at blive anvendt til gavn for interessenter uden for EU. Sådanne licenser og tilladelser, der udstedes til kommercielle formål, bør være omfattet af en specifik lovramme, der er gennemsigtig og bæredygtig, og som behandler vand som et fælles gode. Af hensyn til folkesundheden og EU-borgernes velfærd i særlige situationer såsom kriser eller tørke bør offentlige institutioner have ret til at generhverve vandanvendelsesrettigheder fra den private sektor til gengæld for en rimelig kompensation. I vandkriser skal mennesker og deres grundlæggende menneskelige behov være en prioritet.

4.6. Den blå omstilling indebærer udfasning af processer, der ikke er vandeffektive, og opstilling af konkrete løsninger for arbejdstagere og specifikke områder med inddragelse af de berørte aktører. EØSU påpeger, at det kræver en særlig indsats på alle niveauer at sikre, at der er kvalificeret arbejdskraft og specialiserede arbejdstagere til rådighed, og at de europæiske virksomheders konkurrenceevne bevares. Udvalget opfordrer til, at der udarbejdes en tværsektoriel plan for vand og for investeringer i arbejdsvilkår, kvalitetsjob og uddannelse, især rettet mod den yngre generation. Knowhow inden for vandbesparende processer vil være en central kompetence og en nøgleresultatindikator for industrien i fremtiden. Der er behov for en systematisk undersøgelse af personalebehovet i vandsektoren, herunder de nødvendige kvalifikationer, udvikling af arbejdsstyrken og forvaltning af sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen. EØSU opfordrer indtrængende Kommissionen til at indlede lovgivningsprocessen med henblik på at oprette et nyt videns- og innovationsfællesskab for vand under Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi (EIT) og til at styrke tilgangen med »fem opgaver«.

5. **Bæredygtig anvendelse og bæredygtigt forbrug af vand samt fremme af nye muligheder**

5.1. Alle forbrugere af vand i EU, herunder landbrug, industri, husholdninger og offentlige forvaltninger, bør indføre bæredygtig praksis for at reducere vandforbruget, og de bør tilskyndes til at anskaffe anordninger, der hjælper dem med at opnå en mere bæredygtig anvendelse og et mere bæredygtigt forbrug af vand. Det er afgørende, at landbruget og industrien bærer de samfundsmæssige omkostninger ved deres vandforbrug og emissioner, da dette vil føre til mere bæredygtige praksisser. Dekontaminering bør også altid være en prioritet.

5.2. Europa har mulighed for at omdanne vandrelaterede udfordringer til nye perspektiver for teknologisk udvikling, samfundsmæssige fremskridt, nye færdigheder og virksomhedsvækst med det endelige mål at opnå en modstandsdygtig økonomi med tilstrækkeligt vand, fulde og produktive beskæftigelsesmuligheder og kvalitetsjob for alle. EU er derfor nødt til at blive førende på verdensplan inden for udvikling, fremstilling og anvendelse af vandeffektive teknologier og skabe et globalt omdømme som et produktionsområde med et lavt vandfodaftryk. Det vil være afgørende med strukturmæssige investeringer i forskning og udvikling og i forvaltning og færdigheder inden for vandindustrien.

5.3. En vellykket indførelse af vandeffektive teknologier i industrien og på andre områder er afgørende, hvis vi skal lykkes med en bæredygtig vandpolitik i EU. Vandeffektive teknologier udgør en industrisektor, der er en del af området rene teknologier, og som sådan bør vandeffektive teknologier også være energieffektive. Da rene teknologier udgør et industrielt økosystem i sig selv, foreslår EØSU, at der fastlægges et omstillingsforløb for dette økosystem i løbet af de næste to år med ambitiøse, men realistiske mål, herunder en plan for forvaltning og færdigheder.

5.4. EØSU opfordrer til, at der skelnes klart mellem, hvilken type vand der forbruges (grundvand, overfladevand, genbrugt vand osv.), og indvirkningen på biodiversiteten og miljøet. Udvalget efterlyser incitamenter til genbrug af vand for alle typer forbrugere og til et skift i retning af en cirkulær vandøkonomi. Det bør blive normen, at brugen af drikkevand erstattes med ikkekonventionelle kilder til vand (f.eks. så vidt muligt med opsamlet regnvand til havevanding, bilvask osv.).

5.5. I henhold til forordning (EU) nr. 691/2011 om europæiske miljøøkonomiske regnskaber (Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 691/2011 ([9])) er det frivilligt at oprette et vandregnskab. Da kun et obligatorisk vandregnskab vil give et overblik på EU-plan over vandforbruget i hele økonomien og dens forskellige sektorer, anbefaler EØSU, at Kommissionen gør vandregnskaber obligatoriske.

5.6. Alle ordninger under den fælles landbrugspolitik bør pålægge landbrugerne forpligtelser med hensyn til bæredygtig og effektiv anvendelse af vand og tilskynde til bæredygtig og effektiv vandforvaltning ved at medtage indikatorer i hver medlemsstat, hvormed man kan overvåge fremskridtene inden for vandforvaltning. Den fælles landbrugspolitik og de øvrige EU-midler bør bidrage til udvikling af nye kunstvandingsstrukturer og ikke modarbejde vandrammedirektivets mål.

5.7. Moderne interventions- og beslutningsmekanismer kan kun anvendes, hvis der foretages kontinuerlig måling af og dataindsamling i forhold til vandstrømme og vandanvendelse ved hjælp af automatiske sensorer. Den nuværende udformning af dette system i EU er ufuldstændig. EØSU går ind for, at man anvender tingenes internet, generativ kunstig intelligens, maskinlæring og intelligente infrastrukturnet til at konsolidere et vandintelligent samfund. EØSU anbefaler, at medlemsstaterne øger indsatsen for at etablere sådanne systemer og udveksle data på vandløbsoplandsplan. Det er vigtigt at udvikle en mekanisme for tidlig varsling baseret på intelligent teknologi vedrørende vandforbrug, idet der lægges særlig vægt på cybersikkerhed.

5.8. Som led i sin blå pagt er EU nødt til hurtigst muligt at udvikle en samlet bæredygtig vandforvaltningspolitik for industrien, der er baseret på reduktion af forbruget samt på genbrug og genanvendelse af vand og mindskelse af vandforureningen, herunder med fokus på vandintensive industrier og trinvis indførelse og anvendelse af vandeffektive teknologier. Under hensyntagen til sammenhængen mellem energi- og vandkritiske råstoffer skal vand indgå som et grundlæggende element i EU's industristrategi. Der er behov for en langsigtet strategi for at håndtere vandknaphed og lette industriens adgang til vand. Dette kræver en revision af EU's industristrategi og de tilhørende dokumenter vedrørende omstillingsforløbet inden for de næste to år. Denne sektorspecifikke tilgang bør omfatte vandeffektivitetskarakteristika og vandudfordringer, der er specifikke for hver enkelt sektor.

5.9. EØSU opfordrer til, at der gennemføres specifikke kampagner og tiltag for at fremme en forståelse af værdien af vand blandt alle EU-borgere, navnlig den yngre generation. Det bør overvejes at indføre et vandforbrugsmærke ud over det eksisterende EU-energimærke. Det organiserede civilsamfund i EU spiller en afgørende rolle med hensyn til at øge bevidstheden blandt forskellige kategorier af forbrugere om betydningen af at øge effektiviteten af deres forbrug og om kortsigtede nødforanstaltninger som reaktion på krisesituationer forårsaget af klimaforandringer. Det er vigtigt at sikre, at EU-borgerne kan udøve fuld demokratisk kontrol på dette område.

6. **Finansiering af den blå EU-pagt**

6.1. EØSU opfordrer til, at der oprettes en ny paraplyfond ved navn Den Blå Omstillingsfond, som skal udgøre et fælles EU-adgangspunkt for vandinvesteringer og omfatte omstillingen til bæredygtig vandinfrastruktur og -forvaltning, udbredelse af vandeffektive teknologier samt job og færdigheder og mindske ulighederne med hensyn til adgangen til vand og sanitet af høj kvalitet til en overkommelig pris. Fonden bør finansiere gennemførelsen af den blå EU-pagt, være

([9]) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 691/2011 af 6. juli 2011 om europæiske miljøøkonomiske regnskaber (EUT L 192 af 22.7.2011, s. 1).

operationel inden for højst fire år efter vedtagelsen af denne udtalelse og omfatte en tilgang til vandløbsopland, hvor der anvendes allerede eksisterende økonomiske ressourcer såsom De Europæiske Struktur- og Investeringsofndene (ESI-fondene), genopretnings- og resiliensfaciliteten, InvestEU og andre nye innovative økonomiske ressourcer ([10]).

6.2. EØSU opfordrer til udvikling af bæredygtige finansieringsinstrumenter såsom grønne obligationer, sociale obligationer og grønne lån ledsaget af ensartede definitioner af bæredygtighed på tværs af forskellige jurisdiktioner og en højere grad af standardisering. Det anbefales også at regulere og indføre blå obligationer for vandinvesteringer på EU-plan. Traditionelle lån, sæsonkreditter, tilskud, venturekapital, privat og offentlig egenkapital, crowdfunding og pensions- og investeringsfonde bør være en del af vandinvesteringerne. EØSU mener, at det er afgørende at indarbejde miljømæssige, sociale og forvaltningsmæssige faktorer, modstandsdygtighed i vandrelaterede investeringsevalueringskriterier og fremme naturbaserede investeringer.

6.3. Vandbetingelser for bæredygtig anvendelse af vand bør være et kriterium i forbindelse med alle de EU-midler, der tildeles medlemsstaterne, herunder midler fra den fælles landbrugspolitik. Fakturering af kunstvandingsvand på grundlag af det vandede areal bør gradvist opgives, og der bør fokuseres på en omlægning til vandeffektive kunstvandingspraksisser og -teknologier, der kræver mindre vand.

6.4. EØSU opfordrer til, at der indføres et system med afgifter og gebyrer for ikkebæredygtig vandanvendelse, samtidig med at der tilskyndes til bæredygtig anvendelse af vand. I betragtning af vandets offentlige karakter foreslår EØSU en ny international aftale om vandafgiftsystemet.

6.5. EU's investeringer i vand kræver en langsigtet strategi for at øge modstandsdygtigheden over for vandstress. EØSU foreslår, at disse investeringer får særbehandling i stabilitets- og vækstpagten, og anbefaler, at der indføres en klar definition af den »gyldne regel« for investeringer i offentlig vandinfrastruktur. Der er behov for en fælles strategi blandt medlemsstaterne for at sikre tilstrækkelig gennemsigtighed i anvendelsen af den gyldne regel, samtidig med at makrostabilitet, produktivitet og det sociale og økologiske grundlag for både nuværende og kommende generationers velfærd sikres.

6.6. Vand bør anerkendes som en strategisk prioritet i programmeringsperioden 2028-2034. Der er behov for yderligere retlig fleksibilitet, navnlig i udbudslovgivningen, for at fremme investeringer i vandinfrastruktur i byer og landdistrikter samt tilpasse statsstøttereglerne til den multilaterale anvendelse af vand.

6.7. EØSU mener, at det er afgørende at prioritere og kanalisere økonomiske ressourcer til projekter, der reducerer vandforbruget og skaber genbrug af vand i alle medlemsstater. Udvalget opfordrer til, at der afsættes særlige midler og nye ressourcer til forskning og innovation inden for vandteknologi med henblik på at fremme kapacitetsopbygning inden for vandinfrastruktur og for at overholde reglen om at anvende et beløb svarende til 3 % af BNP til investeringer i forskning.

6.8. Vand er ikke en råvare, der kan handles, og der bør udvikles nye tilpassede regler for det indre marked vedrørende vand. Desuden bør priser, omkostninger og afgifter være rimelige, skabe synergi med nuværende og fremtidige samfundsmæssige, klimamæssige og industrielle udfordringer, være gennemsigtige med hensyn til deres struktur, have langsigtet vandsikkerhed for øje, inddrage princippet om, at forureneren betaler, og sikre universel adgang og overkommelige priser for sårbare grupper.

6.9. Udvalget opfordrer til, at man anvender en fælles tilgang på EU-plan til en retfærdig udformning af prisen på vand, hvor der tages hensyn til de indbyrdes forbindelser mellem de forskellige roller, som vand spiller, og den gensidige afhængighed mellem de forskellige interessenter, og som sikrer, at omkostningerne (plus afgifter) og prisen på vand er fuldt gennemsigtige for alle interessenter. EØSU efterlyser en EU-metode til at rationalisere og standardisere prissætnings-systemerne for vand og muligheden for at anvende offentligt fastsatte priser i visse veldefinerede situationer.

6.10. Afgiftsstrukturen bør omfatte mindst tre blokke: den første bør være en menneskerettighedsblok, der bør være uden omkostninger og tilpasset det, der anses for at være nødvendigt for at opretholde livet. Den anden forbrugsblok kunne have en omkostningsdækningssats, og den tredje højere forbrugsblok bør have meget højere priser og dermed skabe krydsfinansiering fra unødvendige anvendelsesformål. Vandpriserne for økonomiske aktiviteter bør baseres på en omkostningsdækningssats.

6.11. Det er yderst vigtigt at sikre overensstemmelse mellem EU's vandpolitik og andre EU-politikker kombineret med en solid regulering af den offentlige og den private sektor for at sikre lige adgang til vand for alle, samtidig med at liberalisering og monopolisering af vandmarkedet undgås.

([10]) Kommissionen anslår de samlede omkostninger til omarbejdningen af direktivet om rensning af byspildevand til over 3,8 mia. EUR ekstra udgifter om året.

6.12. EØSU opfordrer til, at der skelnes klart mellem de indikatorer, der anvendes til at definere og evaluere politikker, indikatorer til kommunikationsformål med interessenter og forbrugere og investeringsindikatorer. Kommissionen, Den Europæiske Investeringsbank og Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling bør anvende et fælles sæt indikatorer og nøgleresultatindikatorer, og der bør straks tilføjes et kapitel til EU's strategiske fremsynsrapport og til det europæiske semester. EØSU mener, at de indikatorer, der i øjeblikket anvendes, såsom vandudnyttelsesindeks plus, bør overvåges nøje, og at EU bør fastsætte konkrete, lavere accepterede grænser på lande- og vandløbsoplandsplan.

7. **Blåt diplomati**

7.1. Vand er en kilde til liv, et fredsinstrument, en kilde til civilisation og til velstand og en del af vores kulturarv. Vand er afgørende for økonomien og samtidig et fælles gode og skal derfor respekteres og beskyttes som led i vores bestræbelser på at tage vare på de kommende generationer. På grund af den voksende vandknaphed opfattes vand i stigende grad som et strategisk sikkerhedsaktiv. Det anvendes undertiden som våben og kan være et mål og ofte en katalysator i civile og militære konflikter. Det er vigtigt at integrere en beslutsom indsats inden for blåt diplomati i EU's udenrigspolitik og eksterne forbindelser, herunder naboskabs-, handels- og udviklingspolitikken. EØSU opfordrer indtrængende EU til at vise sit engagement i at fremme vandrelaterede verdensmål ved at udpege en særlig vandudsending i overensstemmelse med resultaterne af FN's vandkonference.

7.2. EU bør intensivere sine bestræbelser inden for dynamisk og politisk blåt diplomati i synergi med sundhedsdiplomati og integrere disse bestræbelser i sin udenrigspolitik og eksterne forbindelser gennem oprettelse af globale vandpartnerskaber. EU bør støtte let og uafbrudt adgang til vand til overkommelige priser, fremme bæredygtig vand- og spildevandsforvaltning og bevare og beskytte vådområder og biodiversitet som en væsentlig del af det blå diplomati. I betragtning af dens samlede tilgang opfordrer EØSU til, at principperne i en blå pagt bliver en fremtrædende søjle i EU's eksterne politik, og at denne dimension systematisk medtages i EU's bilaterale og multilaterale kontakter, herunder når der forhandles handelsaftaler.

7.3. Ifølge prognoserne vil tørke i 2050 kunne påvirke mere end tre fjerdedele af verdens befolkning. Ifølge forskellige FN-rapporter vil en kombination af vand- og klimarelaterede problemer og konflikter frem mod 2050 tvinge ca. 1 milliard mennesker til at migrere. Navnlig i det globale syd er adgangen til vand stærkt begrænset. Dette vil føre til, at endnu flere mennesker fordrives, og til en øget migration mod det globale nord. EØSU opfordrer derfor til, at man bekæmper de grundlæggende årsager (herunder vandknaphed) i stedet for at gribe ind over for flygtningene.

7.4. En opgradering af FN's traktatramme om vandrelaterede spørgsmål, fremme af og støtte til globalt samarbejde, forberedelse på langsigtede ændringer og nødsituationer og adgang til og prismæssigt overkommeligt vand, sanitet og hygiejne bør systematisk gøres til en del af EU's globale dagsorden.

Bruxelles, den 26. oktober 2023.

Oliver RÖPKE

Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg